

EEN PRESENTATIEPIJP VAN DE FIRMA GAMBIER.

De Franse kleipijpenfabrikant Gambier uit het Franse Givet, staat bekend om zijn zeer fraaie produkten. Vanaf het oprichtingsjaar 1780 tot 1926, het sluitingsjaar van de tabakspijpenafdeling van de Gambierfabriek, zijn talloze figurale pijpen vervaardigd. Niet alleen rookpijpen werden gemaakt, doch ook zeer grote pijpekoppen, die vanwege hun omvang, niet voorbestemd waren om uit te roken.

De hier beschreven pijp behoort tot de laatste categorie. Alhoewel beschrijvingen van dergelijke pijpen mij uit de literatuur nauwelijks bekend zijn, mogen we aannemen dat ze als symbool van een zeer hoogwaardig vakmanschap gemaakt zullen zijn. Daar er meer van dezelfde exemplaren bekend zijn (1), betekent dit dat ze wellicht verspreid zullen zijn onder de (grotere) afnemers. Mogelijk als reclamepijp, om zo de reeds genoemde hoogwaardige kwaliteit van de Gambierpijpen in het algemeen te accentueren. Ook hebben zij als pronkstuk op bepaalde tentoonstellingen gefungeerd, om de aandacht van het publiek te trekken (2). Niet voor niets wordt dit type pijp in Frankrijk "pipe de présentation" genoemd.

De zich in mijn verzameling bevindende presentatiepijp is 19e eeuws en wordt door Franse verzamelaars "le Pascha" genoemd

afb. 1

afb. 2

(afb. 1). De voorzijde (16 x 10 cm) toont ons het gegroefde en bebaarde gezicht van een oude arabier, waaruit een grote expressie spreekt. De tulband is bij de inzet van de veer afgezet met "diamanten", door de emailleurs met rood, blauw en geel emaille beschilderd. Zowel de kraag als de tulband zijn over de gehele oppervlakte met ragfijne bloemmotieven in haut-relief versierd. De linker zijkant van de ketel toont ons een even fraai aanzicht (afb.2). Belangrijk is het merk dat we zien onder de eerste schakel van de halsketting van de pasja. In een, van een parelrand voorziene cirkel staan de initialen J.G. (Jean Gambier). Dit merk geeft ons de zekerheid dat deze pijp in de ateliers van Gambier te Givet vervaardigd is. Een soortgelijke pijp (in de collectie van Musée du SEITA te Parijs en genaamd "l'Emir") is namelijk niet gemerkt, waardoor men dit exemplaar niet aan de fa. Gambier kan toeschrijven, doch slechts bestempelt als zijnde "Frans" en "19e eeuws"(3). Dit stuk is, gezien de fijne witte klei, de bepaalde karakteristieke versieringsmotieven en de vormgeving zeker aan Gambier toe te schrijven. Om nog even op de pasja terug te komen; ook de onderzijde is bijzonder mooi versierd met een vreemdsoortig satergezicht, omkranst met wijnranken (afb.3). Het betreft hier een van de saters die Bacchus, de Griekse God van de wijn, altijd begeleidt.

De relatie tussen de pasja en de Bacchusbegeleider is mogelijk te zoeken in het feit dat een overtuigd Mohammedaan geen alco-

afb. 3
Foto's G.Oosterveen-Assen.
De foto's mogen niet gereproduceerd worden zonder toestemming van de eigenaar.

holische dranken mag nuttigen. De rijken echter, en daaronder valt ook de pasja, zondigen zeer regelmatig. Mogelijk is dit gegeven op deze manier aan de kaak gesteld.

De vervaardiging van de pijp heeft heel wat voeten in de aarde gehad als men beziet dat de vorm waarin de pasja gemaakt is, uit vier delen bestaat! Dit is, hoe minutieus ook afgewerkt, te zien aan de vormnaden op de ketel. Het diepe reliëf van de vorm, alsmede het vierdelig zijn, zal een niet al te grote produktie van de pasja in de hand gewerkt hebben. In verband met de spoedige slijtage en het op den duur niet meer goed sluiten van de vier losse vormdelen, betekent, dat de pijpen-vorm geen lang leven heeft gehad.

Harry Tupan

noten:

- (1) De pasja is, naast het in dit artikel beschreven stuk, bekend in twee Franse- en een Belgische verzameling.
- (2) zie: Catalogue Musée du SEITA, Paris, 1979, pg. 35-36.
De in deze catalogus beschreven pijp is speciaal vervaardigd voor "l'exposition nationale 1849".
- (3) zie: Catalogue Musée du SEITA, Paris, 1979, pg.36.
Rapaport, B., A complete guide to collecting antique pipes, Pennsylvania, 1979, pg.21.

ADVERTENTIES

- Gevraagd: Nieuwsblad voor Pijprokers.
Uitgave van het Niemeyer Adviescentrum voor pijprokers.
Jaargang 1 t/m 4 (1962-1963-1964-1965).
Jaargang 5: nummers 3-5-6
Jaargang 9: nummers 5-6
Jos Engelen
- Wie wil complete Zenith (van der Want) pijpen, baronite, ruiten tegen oud Hollandse pijpekoppen? Ruime soortering aanwezig. P. Bakker